

تبیین نظری عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردمی در امنیت داخلی^۱

امیرحسین الهامی^۲، عظیم علیزاده^۳، سید مجتبی مطلوبی^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۱۴

پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۱۲/۱۲

چکیده

مشارکت مردمی در حفظ امنیت کشورها یک عامل کلیدی و تابع عوامل مختلفی از جمله اقتصاد می‌باشد. در مطالعه حاضر تلاش شده است شاخص‌های اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردمی در امنیت داخلی مبتنی بر مبانی نظری و تحقیقات شناسایی شوند. برای دستیابی به این منظور، نوع پژوهش انجام‌شده کیفی و به روش فراترکیب می‌باشد. جهت گردآوری اطلاعات، محقق با مروری نظام‌مند بر روی مطالعات داخلی، خارجی و نظریات شاخص به استخراج مقالات مرتبط با فاکتورهای اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردمی در امنیت داخلی پرداخته است. به‌طور کلی، ۸۶ مورد از میان ۲۶۴ مقاله مرتبط با موضوع شناسایی شدند که با روش فراترکیب، تعداد ۲۶ شاخص اقتصادی مؤثر در مشارکت مردمی مؤثر برای امنیت داخلی در ۶ بعد اقتصادی، انتظامی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی شناسایی و در ابعاد مختلف دسته‌بندی شدند. بررسی‌ها نشان می‌دهند تلاش دولت‌ها برای کنترل تورم، کاهش فقر و نابرابری اجتماعی، عدالت اقتصادی و توزیع درآمد، کنترل فساد مالی و شفافیت اقتصادی، تقویت بخش خصوصی، ایجاد انگیزه برای تولید و افزایش شغل از جمله عوامل اقتصادی کلیدی است که بر روی میزان مشارکت مردمی در ایجاد و حفظ امنیت داخلی اثرگذار است و مدل نظری آن در تحقیق ارائه شده است.

واژگان کلیدی: مشارکت مردمی، امنیت داخلی، امنیت اقتصادی، مشارکت مردمی در امنیت داخلی.

۱. مقاله حاضر مستخرج شده از طرح پژوهشی با عنوان «تبیین عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردمی در امنیت

داخلی» می‌باشد که توسط نگارندگان در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس انجام شده است.

۲. استادیار پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس (نویسنده مسئول). Amelhami@yahoo.com

۳. استادیار پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس. a.alizadeh.phd@gmail.com

۴. کارشناس ارشد دانشگاه صنعتی شریف. S.m.matloubi@gmail.com

۱. مقدمه

در جهان امروز، «امنیت» تنها به معنای حفظ مرزهای کشور از حمله دشمن خارجی نمی‌باشد؛ بلکه امنیت در ابعاد مختلفی قابل تعریف است که مولفه‌هایی از جمله «عوامل اقتصادی» در آن اثرگذار می‌باشد. طی بررسی مقالات مختلف و روند تاریخی کشورها، مشاهده می‌شود به مقداری که اقتصاد کشور قوی‌تر باشد، جامعه از ثبات و امنیت بیشتری برخوردار می‌باشد. بزرگترین مثال در این حوزه را می‌توان برای فروپاشی شوروی دانست که اصلی‌ترین دلیلش از دیدگاه محققین، اقتصاد بوده است (ایسترلی، ۱۹۹۵).

مشهود است برقراری امنیت داخلی بدون «مشارکت مردمی» میسر نیست. می‌توان بیان کرد که ایجاد امنیت داخلی نیازمند تشویق مردم به مشارکت است. از جمله عوامل کلیدی که می‌تواند مشارکت مردم در امنیت را تحت‌شعاع قرار دهد، عوامل اقتصادی و معیشتی مردم می‌باشد.

اگرچه دولت‌ها و حکومت‌ها نمی‌توانند بر تمام عوامل اقتصادی تأثیر بگذارند، اما می‌توانند برای تغییر بسیاری از عوامل تلاش کنند. به‌عنوان نمونه، اگر دولت‌ها بدانند که مالیات‌های بالا و بیکاری جزو عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت است، می‌توانند در ازای ایجاد مشاغل جدید، مشوق‌های مالیاتی اعطا کنند تا هم نارضایتی حاصل از مالیات کاهش یابد و هم با ایجاد شغل جدید، سطح بیکاری کاهش یابد (ایترجی، ۲۰۰۵). همچنین در پژوهش‌های مختلفی می‌توان مشاهده کرد هر چه سطح درآمد بالاتر باشد، احتمال مشارکت مردم در امنیت بیشتر می‌شود. مطالعه فیلیپ و عبداللهی (۲۰۰۳) نشان داد سطح نسبتاً بالایی از مشارکت مردم در امنیت به درآمد خانوار در ماه بستگی دارد. بنابراین، دولت با برنامه‌ریزی صحیح برای رشد درآمد خانوار، می‌تواند مشارکت مردم در امنیت داخلی را بهبود دهد و در نتیجه امنیت داخلی را ارتقاء بخشد.

اهمیت دوچندان مباحث اقتصادی، همچون تضاد طبقاتی در میزان رضایت مردم و مشارکت را می‌توان در بیانات مقام معظم رهبری^{مدظله‌العالی} در سال ۱۳۷۹ در دیدار با نمایندگان مجلس مشاهده کرد. ایشان بیان کردند:

«...وقتی کسانی در جامعه با استفاده از فرصت‌های نامشروع توانسته‌اند برای خودشان آلف و الوف و زندگی‌های تجملی فراهم کنند، وقتی طبقاتی در جامعه هستند که برایشان پول خرج کردن هیچ اهمیتی ندارد، جمع‌کنیری از مردم که در بین آنها رزمندگان و عناصر نظامی و کارمندان دولت و معلمان و روستاییان و مردم مناطق محروم و دور و مناطق جنوب هستند، نتوانند نان و پنیر بچه‌هایشان را فراهم کنند، کدام شکستن شخصیت و شرف انسانی از این بالاتر است؟! شما می‌خواهید جواب چه کسی را بدهید؟ شما می‌خواهید دل چه کسی را خوش کنید؟ شما می‌خواهید چه کسی از شما راضی باشد؟» (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۷۹/۰۳/۲۹)

همان‌طور که بیان شد، نقش عوامل اقتصادی در اثرگذاری بر روی مشارکت مردم برای امنیت داخلی غیرقابل‌انکار است؛ اما سؤال اصلی این است که: کدام عوامل اقتصادی و با چه شاخص‌هایی بر روی مشارکت مردم در امنیت داخلی اثرگذار هستند؟ در این مطالعه به بررسی این مطلب پرداخته می‌شود که کدام شاخصه‌های اقتصادی در سایه یک حکمرانی اثربخش می‌توانند به افزایش مشارکت عمومی در دستیابی به امنیت داخلی منجر شوند؟ زیرا با دانستن عوامل مناسب اقتصادی که بر روی مشارکت فعال مردم اثرگذار است، می‌توان سیاست‌گذاری‌ها را به شیوه‌ای تغییر داد که میزان مشارکت عمومی افزایش یابد و کشور از لحاظ امنیت داخلی، تقویت شود.

۲. مبانی نظری و پیشینه‌شناسی تحقیق

۲-۱. اهمیت و ضرورت تحقیق

هدف اصلی این پژوهش، تبیین و تشخیص عوامل اقتصادی مؤثر بر روی مشارکت مردمی در امنیت داخلی می‌باشد. با اجرای این پژوهش و به کمک شناسایی صحیح عوامل اقتصادی مؤثر، امکان تدوین استراتژی‌های اثربخش اقتصادی در جهت برقراری امنیت داخلی با کمک مردم فراهم می‌شود. همچنین برقراری نظم در جامعه و جلوگیری از وقوع

نارضایتی‌های اجتماعی به کمک شناسایی این عوامل، امکان‌پذیر می‌شود. شناسایی این عوامل اقتصادی، درکی برای سیاست‌گذاران ایجاد می‌نمایند که به‌واسطه‌ی آن بتوانند به شناخت لازم جهت سیاست‌گذاری مناسب اقتصادی در کشور دست یابند. بدین ترتیب با ایجاد امکان اتخاذ سیاست‌های صحیح، همبستگی ملی و مشارکت مردم‌نهاد تقویت شده و اقتدار ج.ا.ایران را به همراه دارد.

در صورت عدم توجه به دستاوردهای این تحقیق، امکان ایجاد و طراحی الگوی اقتصادی جهت تقویت مشارکت مردم در تأمین امنیت داخلی با چالش مواجه خواهد شد. این امر موجب آن خواهد شد که با پیش‌برد سیاست‌های غلط اقتصادی، کشور دچار آشوب و هرج‌ومرج شود و ثبات داخلی و امنیت ملی تحت شعاع قرار گیرد. از این رو، اهمیت تحقیق برای سیاست‌گذاری و تبیین راهبردهای اقتصادی دوچندان می‌شود. بنابراین، می‌توان بیان داشت هدف اصلی تحقیق، دستیابی به عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردم در امنیت داخلی است که می‌تواند با نگاه هوشمندانه و مدبرانه، در راستای ارتقای اقتدار جمهوری اسلامی به کار برده شود.

۲-۲. پیشینه‌شناسی تحقیق

بیات و پیری در تحقیقی تحت‌عنوان «محیط‌شناسی نقش مشارکت مردمی در امنیت عمومی کشور» (۱۳۹۹) به این نتیجه دست یافتند که جامعه ج.ا.ایران، به‌ویژه نهادها و دستگاه‌های امنیتی و سیاسی لازم است در راستای ارتقاء مشارکت مردمی در امنیت عمومی تلاش افزون‌تری نمایند. این تلاش در جهت «فراهم کردن بسترهای قانونی تعامل و ارتباط با مردم»، «تأکید بر فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی (مردم و سازمان‌های متولی امنیت)»، «تمرکز بر تغییر ساختارها و تمرکززدایی از قدرت و مسئولیت در نهادهای متولی امنیت»، «توجه به عنصر سرمایه اجتماعی و مهم‌ترین عنصر سازنده آن؛ یعنی اعتماد عمومی» و «افزایش احساس مسئولیت اجتماعی» تعریف می‌شود. تحقیق به عوامل مختلفی در حوزه مشارکت مردم در امنیت داخلی اشاره کرده، اما اختصاصی به مسئله اثر عوامل اقتصادی نپرداخته است.

در تحقیق عزیزی و همکاران تحت عنوان «نقش راهبردی شاخص‌های امنیت اقتصادی در تقویت امنیت ملی کشور» (۱۳۹۷) به بررسی نقش شاخص‌های اقتصادی در امنیت و مشارکت در زمینه مرزبانی پرداخته شده است. ضرورت توجه به معیارهای اقتصاد مقاومتی، استفاده از سامانه‌های الکترونیکی بومی، شفافیت و تسهیل رویه‌های گمرکی به‌ویژه برای صادرکنندگان در کنار سایر عوامل می‌تواند موجب ارتقای امنیت اقتصادی کشور و ایجاد مشارکت فعال مردمی جهت حفظ امنیت شود.

بای و همکاران در تحقیق «نقش مشارکت مردمی در تحقق امنیت پایدار شهرهای مرزی مطالعه موردی: شهر زاهدان» (۱۳۹۵) دریافتند رابطه معناداری بین مؤلفه‌های مشارکت مردمی و پایگاه اجتماعی-اقتصادی خانوار در راستای حفظ امنیت شهری وجود دارد.

تاجیک و همکاران در مطالعه خود با عنوان «بررسی میزان مشارکت مردم در امنیت محله‌های شهری» (۱۳۹۵) اشاره کردند همبستگی بالایی بین مشارکت مردم و تأمین امنیت محله‌ها وجود دارد. تأمین امنیت محله‌ها بدون مشارکت مردمی به سختی ممکن است.

عبدی و کاشف در مقاله مشترک «بررسی راهکارهای توسعه مشارکت مردم با ناجا در طرح ارتقای امنیت اجتماعی» (۱۳۹۴) به این نتیجه رسیدند که بین میزان حفظ امنیت اجتماعی و میزان مشارکت شهروندان در سطح ۹۵ درصد اطمینان رابطه معنادار آماری وجود دارد.

در میان محققین خارجی نیز ژانگ^۱ و همکاران در تحقیق خود با عنوان «آیا مشارکت عمومی باعث کاهش تولید کربن می‌شود؟» (۲۰۲۳) دریافتند که مشارکت مردمی می‌تواند اثر کاهنده‌ای بر میزان تولید کربن بگذارد. کاهش کربن به کاهش آلودگی هوا و در نتیجه تقویت امنیت داخلی از بعد محیط زیستی منجر می‌شود. ژانگ در یافته‌های خود بیان می‌کند یکی از اصلی‌ترین عوامل مؤثر بر میزان مشارکت مردم برای کاهش تولید کربن، میزان متوسط درآمد خانوار می‌باشد. هرچه متوسط درآمد خانوار بیشتر باشد، احتمال مشارکت فعال برای کاهش آلودگی بیشتر است.

در بررسی‌های انجام شده توسط یانگ^۱ و همکاران در مقاله «بررسی سیستماتیک رابطه میان نابرابری اقتصادی و رفتار فعال اجتماعی» (۲۰۲۳) بیان شده است اگرچه نابرابری اقتصادی در بعضی موارد رابطه منفی بر روی مشارکت مردم در امنیت نداشته است، اما به صورت میانگین، نابرابری اقتصادی اثری هرچند کوچک بر روی فعالیت‌های اجتماعی مردم در جهت ایجاد آشوب و از بین بردن امنیت داخلی گذاشته است.

در تحقیق چالشتری^۲ و همکاران با نام «نقش مشارکت شهروندان در ارتقاء امنیت و توسعه اجتماعی (مطالعه موردی: شهر هرات، افغانستان)» (۲۰۲۰) بیان شده است تمایل شهروندان به مشارکت در امور شهری از میزان بالایی برخوردار می‌باشد و این در حالی است که مسئولین امر نسبت به این مسئله کم‌توجه بوده و از قابلیت و ظرفیت شهروندان در برقراری امنیت و به تبع آن بالا بردن توسعه اجتماعی جامعه غافل بوده‌اند. این در حالی است که اگر به مسائل اقتصادی مورد نیاز شهروندان توجه می‌داشتند، شهروندان نقش پررنگی در تأمین امنیت داخلی ایفا می‌کردند و در نهایت امنیت هرات را بهبود می‌دادند.

استون^۳ در تحقیق خود تحت عنوان «تأملاتی در مورد پلیس جامعه و مشارکت شهروندان، تعارضات اجتماعی، شهروندان و پلیس» (۲۰۱۲) اشاره کرده است که مشارکت شهروندان در جریان قدرت، از مؤلفه‌های مهم دموکراسی است و نقش مهمی را در سیاست‌گذاری در عرصه پلیس اجتماع‌محور بازی می‌کند. آنها بر این اعتقاد هستند که با بررسی شیوه‌های مختلف سیاست‌گذاری امنیتی در بلژیک و تغییرات بی‌درپی آنها در طول زمان، مؤثرترین شیوه در حوزه امنیت، همان مشارکت محلی شهروندان با پلیس در این عرصه است.

مارکوآرت^۴ در مقاله «مشارکت امنیتی: امنیت شهروندان، مشارکت و نابرابری‌های شهروندی در شهر پرو» (۲۰۱۲) اشاره می‌کند با اینکه مشارکت اجتماعی شهروندان نتایج مثبتی بر امنیت دارد، با دیکته کردن و تحمیل مسئولیت‌های سیاسی برای مناطق ناامن

1. Yang

2. Chaloshtri

3. Easton

4. Marquardt

شهری به‌جای توجه به مشارکت خودجوش در محدوده‌های جغرافیایی مختلف، پارادایم امنیت مشارکتی به خطر می‌افتد.

با بررسی ادبیات پیشین، مشخص شد که علیرغم پرداختن به مفاهیم مشارکت و امنیت در مطالعات متعدد داخلی و خارجی، مطالعه‌ای که به بررسی این مهم پرداخته باشد که عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت در امنیت داخلی و اولویت‌بندی آنها انجام نگرفته است و از آنجایی که این مطالعه به بررسی این رابطه می‌پردازد، دارای نوآوری موضوعی است.

۲-۳. مبانی مفهومی و نظری

۱-۳-۲. امنیت داخلی

امنیت داخلی شامل حفظ ساختار حکومت، نهادهای حکومتی، رهبران نظام و ارزش‌های کشور می‌باشد. (ره‌پیک و زمانی، ۱۳۸۹). در مکتب کپنهاک، امنیت داخلی در حوزه‌های انتظامی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی تعریف می‌شود. بعدها محققین بعد فرهنگی را نیز به امنیت داخلی افزودند (تهامی، ۱۳۸۲). به منظور درک بهتر و عمیق‌تر امنیت داخلی، به‌صورت کلی حوزه‌ها و تعاریف به شرح زیر بیان می‌شود (بوزان^۱، ۱۹۹۸؛ تهامی، ۱۳۸۲):

- در بعد انتظامی؛ توانایی یک کشور برای مقابله با تهدیدهای انتظامی، حفظ ارتباطات سرزمینی و دریایی، مقابله با حملات انتظامی داخلی و خارجی و حفظ استقلال و سلامت سرزمین‌ها بررسی می‌شود.
- در بعد سیاسی؛ حفظ استحکام ساختارهایی همچون دولت و فرآیندهای سیاسی، تضمین حقوق و آزادی‌های شهروندان، مبارزه با فساد سیاسی و حفظ استقرار سیاست‌های ملی در برابر تهدیدهای داخلی و خارجی مورد بحث قرار می‌گیرد.
- در بعد اقتصادی؛ امکان تضمین توسعه اقتصادی پایدار، دسترسی به منابع مالی و اقتصادی، مدیریت موفق منابع طبیعی و حفظ پایداری اقتصادی (که بر پایه عدالت اجتماعی، توازن در توسعه و تحقق اهداف ملی است) در نظر گرفته می‌شود.

- در بعد اجتماعی؛ توانایی حفظ و تقویت ساختارها و ارزش‌های اجتماعی، جلوگیری از ناهماهنگی‌ها، ایجاد فرصت‌های برابر و حفظ تعادل اجتماعی در مقابل تحولات اجتماعی و فرهنگی به منظور جلوگیری از بحران در جامعه مورد توجه است.
 - در بعد فرهنگی؛ توانایی حفظ، ارتقاء و حمایت از تنوع فرهنگی، مبارزه با تبعیض و تحریکات فرهنگی، و تشویق به ارتقاء ارزش‌ها و ایده‌های فرهنگی مشترک در دستور کار قرار می‌گیرد.
 - در بعد زیست‌محیطی؛ حفظ و افزایش دسترسی به منابع حیاتی و محیط‌زیست، تلاش برای کاهش آلودگی و بهبود شرایط زندگی در محیط محلی و جهانی بررسی می‌شود.
- در آرا و افکار امام خمینی^(ره)، برونگرایی، امت محوری، مستضعف‌گرایی و نگاه فرامرزی به امنیت داخلی موقعیتی مهم دارد. این نگرش که از آموزه‌های دینی و مذهبی گرفته شده است، امنیت داخلی ج.ا.ایران را با امنیت داخلی جهان اسلام هم‌پیوند فرض می‌کند و وقوع هرگونه آسیب یا تهدید نسبت به امنیت، وحدت و منفعت کشورهای اسلامی را به منزله تهدید نسبت به امنیت داخلی ج.ا.ایران می‌داند. این چارچوب از دیدگاه امام (ره) را می‌توان به‌صورت شکل (۱) نشان داد.

شکل شماره ۱. ابعاد امنیت داخلی از منظر امام خمینی^(ره) (فرامرزی و ظرافتی، ۱۳۹۶)

با توجه به مطالب مطرح شده، امنیت داخلی را می‌توان از شش بعد (۱) انتظامی، (۲) اقتصادی، (۳) اجتماعی، (۴) فرهنگی، (۵) سیاسی و (۶) محیطی زیستی بررسی کرد (فرامرزی و ظرافتی، ۱۳۹۶). بررسی در ابعاد شش‌گانه، این قابلیت را ایجاد می‌نماید که مشارکت مردمی در امنیت داخلی را به صورت جداگانه و عمیق‌تر در هر بعد بررسی کرد. بدین صورت، امکان درک بهتر مؤلفه‌های مشارکت مردمی در امنیت داخلی فراهم شده و چهارچوب نظری شکل می‌گیرد.

۲-۳-۲. مشارکت مردمی در امنیت داخلی

مشارکت مردمی در امنیت داخلی به معنای اقداماتی است که به حفظ ساختار نظام کشور و تقویت امنیت آن منجر می‌شوند. از دیدگاهی دیگر، این مشارکت را می‌توان در اقدامات مخربی مانند آشوب و اعتراض مشاهده کرد که نوع دیگری از مشارکت مردمی در امنیت داخلی را بیان می‌کنند. به منظور استخراج عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردمی در امنیت داخلی، ابتدا چهارچوب نظری مشخصی از ابعاد شش‌گانه مشارکت مردمی در امنیت داخلی تعریف می‌شود و سپس در هر کدام از این ابعاد، به بررسی مقالات و نظریات مرتبط پرداخته خواهد شد.

(۱) مشارکت انتظامی مردم در امنیت داخلی

مشارکت انتظامی مردم در امنیت داخلی به فعالیت‌ها و نقش فردی یا گروهی افراد در تأمین و حفظ امنیت انتظامی کشور اشاره دارد که شامل مؤلفه‌های زیر می‌شود:

- عضویت در نیروهای انتظامی،
- مشارکت در آگاهی و دانش انتظامی مردم،
- ایجاد گروه‌های شبه انتظامی مانند بسیج مردمی و مرزبانی (مانند عشایر در گذشته) (گیریفیث^۱، ۲۰۰۵؛ تیگن، ۲۰۰۶؛ لیل، ۱۹۹۹).

(۲) مشارکت اقتصادی مردم در امنیت داخلی

به فعالیت‌ها و نقش‌آفرینی اقتصادی مردم در ارتقاء و حفظ امنیت کشور اشاره دارد. این نوع مشارکت شامل مسائل و مولفه‌هایی به قرار زیر است:

- حمایت مالی از سیستم امنیتی،
- ایجاد اشتغال،

- رشد اقتصادی پایدار،
- پرداخت مالیات و سایر هزینه‌ها به دولت،
- سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در توسعه کسب‌وکارها (اسمیت^۱، ۲۰۰۲؛ جیکوبسن و وود، ۲۰۱۷؛ بیکر و همکاران، ۲۰۱۹).

(۳) مشارکت اجتماعی مردم در امنیت داخلی

این نوع مشارکت شامل ایجاد همبستگی و همکاری بین افراد و گروه‌ها برای تشخیص و پیشگیری از تهدیدها و خطرات امنیتی است. نمونه‌هایی از مشارکت اجتماعی در امنیت داخلی شامل موارد زیر است:

- نظارت محلی،
- شناسایی فعالیت‌های مشکوک و شارژ اطلاعات به نهادهای امنیتی (اسلاتین و همکاران، ۲۰۱۸؛ کلاتری و همکاران، ۲۰۲۰؛ محمدزاده و همکاران، ۲۰۱۷).

(۴) مشارکت فرهنگی مردم در امنیت داخلی

به همکاری و مشارکت جامعه در حفظ و ارتقاء ارزش‌ها، اخلاق و فرهنگی‌هایی که به تقویت امنیت ملی منجر می‌شوند، اشاره دارد. همچنین، مشارکت فرهنگی مردم در امنیت داخلی با ترویج ارزش‌های مشترک و ایجاد همبستگی فرهنگی به تقویت امنیت فرهنگی جامعه کمک می‌کند. این نوع مشارکت شامل مولفه‌های زیر است:

- ارتقاء آگاهی و اطلاعات جامعه در زمینه‌هایی نظیر امنیت عمومی،
- آموزش اصول امنیتی،
- حفاظت از ارزش‌های فرهنگی و تاریخی (اسمیت و همکاران، ۲۰۱۸؛ ونگ و چن^۲، ۲۰۱۷).

(۵) مشارکت سیاسی مردم در امنیت داخلی

به فعالیت‌ها و مشارکت‌هایی اشاره دارد که جامعه در فرآیندهای تصمیم‌گیری و اجرای سیاست‌های کشور خود مانند انتخابات، شرکت می‌کند. مشارکت سیاسی مردم به تقویت پایه‌های

1. Smith

2. Wang & Chen

کشور و اعتبار بین‌المللی و پایداری سیاست‌های امنیتی اجتماعی کمک می‌کند (مونسون و کمپل^۱، ۲۰۱۶؛ تورل^۲ و همکاران، ۲۰۰۷؛ آموزگار و همکاران، ۲۰۲۱).

(۶) مشارکت محیط زیستی مردم در امنیت داخلی

این مفهوم به همکاری و مشارکت فعال افراد و جوامع با مسائل محیط‌زیست و حفاظت از آن در ارتقاء امنیت داخلی اشاره دارد. اصلی‌ترین مؤلفه‌های این نوع مشارکت در امنیت شامل موارد زیر هستند:

- مشارکت در حفاظت از محیط‌زیست،
 - مشارکت در برنامه‌های مدیریت طرح‌های حفاظتی (میتراپولیوس و همکاران، ۲۰۱۸).
- به کمک تعاریف و مؤلفه‌ها در هر کدام از ابعاد شش‌گانه مشارکت مردمی در امنیت داخلی، مقالات و پژوهش‌های مرتبط بررسی و پایش شدند تا عوامل اقتصادی مؤثر بر این نوع از مشارکت، حاصل شود. جهت تحکیم موضوع و چهارچوب نظری، در ادامه تعدادی از معتبرترین نظریات حوزه اقتصاد و مشارکت در امنیت از منظر نظریه‌پردازان مشهور غربی بررسی شدند و چهارچوب هر کدام بیان شده است.

۳-۳-۲. بررسی نظریات معتبر اقتصاد در حوزه امنیت و مشارکت

سه نظریه اصلی اقتصاددان‌های تاریخ در حوزه مشارکت و امنیت مورد اشاره قرار می‌گیرند:

۳-۳-۱. تعارض اجتماعی

در نظریه «تعارض اجتماعی» کارل مارکس که در سال ۱۸۴۸ ارائه شد، به تعارض بین دو طبقه اجتماعی اصلی یعنی طبقه حاکم (بورژوازی) و طبقه مستضعف (پرولتاریا) اشاره دارد و به تحلیل تفاوت‌ها و تعارضات در اجتماع می‌پردازد. نظریه تعارض بر این اعتقاد استوار است که تفاوت‌های طبقاتی در جامعه، به‌ویژه بین طبقه حاکم و طبقه مستضعف می‌تواند به تعارضات اجتماعی از جمله انقلاب منجر شود. زمانی که فاصله بین طبقه حاکم و طبقه ضعیف زیاد شود، مردم جامعه دیگر رغبت خود را برای مشارکت در امور امنیتی از دست می‌دهند.

مهم‌ترین عاملی که از دیدگاه مارکس و سایر افراد، در نظریه تعارض بر روی امنیت اثرگذار است، فاصله اقتصادی و رفاهی طبقه پولدار و طبقه مستضعف می‌باشد (مارکس و انگلس^۱، ۱۸۴۸؛ رایت^۲، ۱۹۹۷).

۲-۳-۲. کنش جمعی

نظریه «کنش جمعی» اولسون که سال ۱۹۶۵ در کتاب «منطق کنش جمعی»^۳ ارائه شد، به بررسی رفتار افراد در گروه‌ها و تعاملات جمعی در تأمین کالاهای عمومی می‌پردازد. منظور از کالاهای عمومی، هرگونه کالایی هست که در سطح جامعه وجود دارند و همه مردم می‌توانند از آن استفاده کنند؛ مانند برق که تمام مردم امکان استفاده از آن را دارند و یا مانند هوا که همه‌کس بدون هزینه می‌توانند از آن استفاده کنند.

اولسون از دیدگاه اقتصادی نظریه‌ای ارائه داده است که توضیح می‌دهد چگونه افراد در گروه‌ها اقدام به تأسیس یا حمایت از سازمان‌ها می‌کنند و در نگاه کلان‌تر، می‌توان این مسئله را به سطح کشوری و حفظ امنیت ارتباط داد.

نظریه اولسون به این نتیجه می‌رسد که افراد به‌صورت روشنگرانه در گروه‌ها و سازمان‌ها مشارکت نمی‌کنند؛ مگر اینکه مزایای فردی قابل‌ملاحظه‌ای برای آن‌ها داشته باشد. این نظریه تأکید دارد که اگرچه مشارکت در یک گروه می‌تواند به تولید خدمات عمومی منجر شود، اما افراد بیشتر به حمایت از گروه‌هایی که به نفع خود هستند و مزایای خصوصی فردی را به همراه دارند، تمایل دارند.

به‌عبارتی، هرچند که مشارکت از دیدگاه مردم دارای منافع جمعی شفاف باشد (مانند مشارکت در امور امنیتی)، اما تا زمانی که افراد احساس نکنند این مشارکت می‌تواند به‌صورت خاص برای آن‌ها و یا برای جمع خصوصی‌تری از آن‌ها، شامل منفعت ویژه‌تری شود، یا اقدام به مشارکت نمی‌کنند یا میزان مشارکت آن‌ها کم خواهد بود (اولسون، ۱۹۶۵؛ اولسون، ۱۹۷۱).

1. Marx and Engels

2. Wright

3. The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups

۳-۳-۲. انقلاب

ماکس وبر، جامعه‌شناس و نظریه‌پرداز آلمانی، تحلیل‌های گسترده‌ای در زمینه جامعه‌شناسی و «نظریه انقلاب» ارائه داده است. او در نظریه انقلاب، به عوامل متعددی از جمله عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی اشاره کرده است که می‌توانند انقلاب را تحت‌تأثیر قرار دهند. وبر به تأثیرات متقابل بین این عوامل و تعاملات پویا میان آن‌ها توجه داشته است.

نقش کلاس‌ها و قدرت در انقلاب نیز برای وبر اهمیت دارد. او با تأکید بر تضادها و نبردهای اجتماعی، به اهمیت اقتصاد و توزیع قدرت در فرآیند انقلاب اشاره می‌کند. همچنین، وبر به تأثیر عوامل فرهنگی و ایدئولوژیک در الهام‌بخشی انقلاب‌ها می‌پردازد. به بیان بهتر، تحلیل انقلاب از دیدگاه وبر می‌توان در ۴ دسته عوامل اقتصادی (مانند تضاد طبقاتی، بحران‌های اقتصادی، فساد اقتصادی و بیکاری)، عوامل فرهنگی و ایدئولوژیک، تضادهای اجتماعی و در نهایت قدرت‌ها و کلاس‌ها بیان شود.

چهارچوب نظری نهایی حاصل شده، بیان می‌کند به‌منظور بررسی عمیق عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردمی در امنیت داخلی، نیاز است که مقالات و پژوهش‌ها در هر بعد شش‌گانه به‌صورت جداگانه بررسی شوند و عوامل اقتصادی آنها مستخرج شود.

۳. روش‌شناسی تحقیق

به‌منظور شناسایی شاخصه‌های اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردمی در امنیت داخلی در ابعاد مختلف، از رویکرد کیفی مبتنی بر روش فراترکیب استفاده شد. فراترکیب، نوعی مطالعه کیفی است که از اطلاعات و یافته‌های استخراج‌شده از مطالعات دیگر با موضوع مرتبط و مشابه استفاده می‌کند. در کل سه هدف برای فراترکیب بیان شده است که شامل «ساخت تئوری»، «شرح تئوری» و «توسعه مفهومی خاص» می‌باشد (رعیت‌پیشه و همکاران، ۱۳۹۵). به‌منظور گردآوری اطلاعات، محققین با مروری نظام‌مند بر روی ۲۶۴ مطالعه داخلی و خارجی، به استخراج مقالات و نظریات مرتبط با فاکتورهای اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردمی در امنیت داخلی در شش بعد پرداخته است.

با استفاده از روش فراترکیب، در نهایت ۸۶ مقاله منتخب شناسایی شدند. کلیدواژه‌های جستجو شامل ترکیبی از امنیت داخلی، مشارکت مردمی، اقتصاد و مشارکت مردمی، اقتصاد و امنیت داخلی، اثرات شاخص‌های اقتصادی بر مشارکت (انتظامی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و محیط زیست) مردم، پیشران‌های مشارکت، موانع مشارکت و غیره بودند.

به منظور پیاده‌سازی رویکرد فراترکیب، به پیروی از دیدگاه پیتکریو و رابرتز^۱ (۲۰۰۶) هفت مرحله زیر اجرا شد:

- (۱) تعریف سؤال تحقیق،
- (۲) تعیین انواع مطالعات موردنیاز برای پاسخ به سؤالات تحقیق،
- (۳) جستجوی جامع در ادبیات،
- (۴) تصمیم‌گیری برای اینکه کدام تحقیق می‌تواند بر اساس معیارهای ورود شامل شود یا حذف شود،
- (۵) ارزیابی مطالعات به‌طور انتقادی،
- (۶) سنتز مطالعات و ارزیابی همگنی؛
- (۷) انتشار یافته‌ها.

۴. تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

با استفاده از روش فراترکیب و تحلیل نظام‌مند متون، مقالات مرتبط با موضوع تحقیق بررسی شدند و نتایج حاصل شده به روش زیر، استخراج گردیده است.

۴-۱. پیاده‌سازی رویکرد فراترکیب

۴-۱-۱. طرح سؤالات پژوهش

در این مرحله به تنظیم سؤالات پژوهش پرداخته می‌شود. سؤالات بر مبنای چه چیزی، چه و چگونه طراحی می‌شود. در جدول (۱) ساختار سؤالات ارائه شده است.

جدول شماره ۱. سؤالات پژوهش		
ردیف	پارامتر	سؤالات
۱	چه چیزی	چه عوامل اقتصادی انگیزه مشارکت مردمی در هر کدام از ابعاد شش‌گانه در حفظ امنیت داخلی را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟
۲	چه وقت	چه زمانی عوامل اقتصادی بر مشارکت مردمی در حفظ امنیت داخلی اثرگذارند؟
۳	چگونه	چگونه عوامل اقتصادی می‌توانند انگیزه مشارکت مردمی در هر کدام از ابعاد شش‌گانه در حفظ امنیت داخلی را تغییر دهند؟

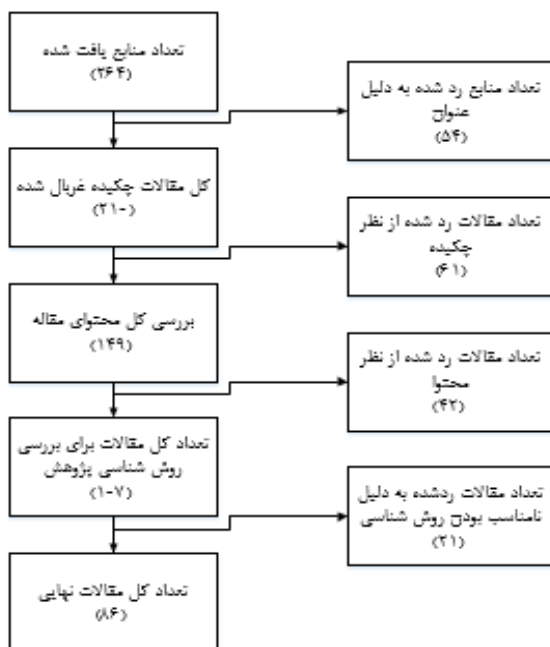
۲-۱-۴. بررسی نظام‌مند متون

در این مرحله به جستجوی سیستماتیک مقالات منتشر شده در مجلات و پژوهش‌های علمی معتبر داخلی و خارجی با هدف تعیین اسناد موثق و مرتبط در بازه زمانی مناسب پرداخته شد. انتخاب واژگان جستجو با توجه به مقالات مرتبط در زمینه مشارکت (انتظامی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و محیط‌زیستی) مردمی، اقتصاد خرد و کلان، و امنیت داخلی بوده است. به این منظور واژگانی به شرح جدول (۲) به زبان فارسی و لاتین جستجو شدند.

جدول شماره ۲. واژه‌های جستجو شده	
واژگان	
امنیت داخلی	مشارکت مردمی
اقتصاد و امنیت داخلی	مشارکت سیاسی مردمی در امنیت داخلی
اقتصاد و مشارکت مردمی	مشارکت اقتصادی مردمی در امنیت داخلی
نقش دولت در افزایش مشارکت مردمی	مشارکت انتظامی مردمی در امنیت داخلی
نقش دولت در افزایش امنیت داخلی	مشارکت اجتماعی مردمی در امنیت داخلی
پیشران‌های مشارکت مردمی	مشارکت فرهنگی مردمی در امنیت داخلی
موانع مشارکت مردمی	مشارکت محیط‌زیستی مردمی در امنیت داخلی

۳-۱-۴. جستجو و بررسی مقالات مرتبط

در فرایند جستجو، پژوهشگران پارامترهای مختلفی مانند عنوان، چکیده، محتوا، جزئیات مقاله (نام نویسنده، سال انتشار) و ... را در نظر گرفته و مقالاتی که با سؤال و هدف پژوهش تناسبی ندارد، حذف می‌کنند. همچنین معیار پذیرش و رد مطالعات، شامل زبان پژوهش، بازه زمانی مطالعه، شرایط مطالعه، جامعه مطالعه و نوع مطالعه است.

شکل شماره ۲. نتایج جستجو و انتخاب مقالات

۲-۴. یافته‌های پژوهش

با مرور مقالات و نظریات حوزه امنیت داخلی و مشارکت مردمی در امنیت در ۶ بعد مشارکت مردمی در امنیت داخلی، ۲۶ عامل اقتصادی استخراج شدند که شرح آنها در جدول زیر به نمایش درآمده است.

هر کدام از عوامل اقتصادی به دست آمده بر اساس مقاله و نظریه‌ای که از آن استخراج شده است، به یک یا چند بعد مشارکت مردمی در امنیت داخلی مرتبط می‌باشد.

جدول شماره ۳. عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردم در امنیت داخلی استخراج‌شده از مقالات			
منابع	بعد مشارکت مردمی	توضیحات	عامل اقتصادی
آدام اسمیت، ۱۹۹۱.	نظامی	منظور از بودجه انتظامی، میزان تخصیص بودجه به بخش انتظامی کشور می‌باشد. این امر لزوماً به معنا ثروتمند بودن کشور نیست. بلکه میزان تخصیص بودجه مطرح است. به‌عنوان مثال، آمریکا ۳.۵٪ از تولید ناخالص داخلی خود را به بخش انتظامی اختصاص داده است. شاخص سنجش: درصد بودجه انتظامی از کل میزان تولید ناخالص ملی	بودجه انتظامی
وید، ۱۹۸۳؛ براون، ۲۰۱۶؛ هلیول، ۲۰۱۴؛ نظری و همکاران، ۱۳۹۶؛ رضایی، ۲۰۲۰؛ استرن، ۲۰۱۴؛ اولسون، ۱۹۶۵.	نظامی، اقتصادی، سیاسی، محیط‌زیست	رشد اقتصادی و یا میزان رفاه مردم در بعدهاى مختلف مشارکتی در امنیت داخلی اثرگذار است. منظور از رفاه مردم که غالباً با شاخص تولید ناخالص داخلی یا سرانه تولید ناخالص داخلی سنجیده می‌شود، بیان می‌کند که کشور و مردم، چه میزان از رفاه برخوردارند. بر اساس مقالات مختلف و نظریه اولسون، هرچه میزان رفاه جامعه بیشتر باشد، احتمال مشارکت فعال و مثبت در حفظ امنیت داخلی بیشتر می‌شود. شاخص سنجش: سرانه تولید ناخالص ملی	رشد اقتصادی، رفاه عمومی، ثروت و درآمد مردم
سینجر، ۲۰۰۱؛ اخوان کاظمی، ۱۳۹۸؛ اسمیت، ۲۰۲۰؛ حیدری، ۲۰۱۶.	نظامی، اقتصادی، اجتماعی	سرمایه‌گذاری بخش خصوصی یکی از شاخص‌های مناسب سلامت مشارکت مردم در امنیت کشور می‌باشد؛ زیرا مطابق با	سرمایه‌گذاری خصوصی و تقویت بخش

1. weed
2. Brown
3. Helliwell
4. Stern
5. Olsson
6. Singer

جدول شماره ۳. عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردم در امنیت داخلی استخراج شده از مقالات			
عامل اقتصادی	توضیحات	بعد مشارکت مردمی	منابع
خصوصی	مقالات، هرچه میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در کشور بیشتر باشد، نشان‌دهنده مشارکت فعال مردم و اهمیت رشد کشور برای ساکنان می‌باشد. از طرف دیگر، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، به میزان قابل قبولی نرخ بیکاری را کاهش می‌دهد و درگیری مردم را با مسائل امنیتی بیشتر می‌کند. شاخص سنجش: سهم بخش خصوصی از کل اقتصاد	فرهنگی، سیاسی.	شریف‌آزاده، ۱۳۸۲؛ دوفلو ^۱ ، ۲۰۱۲؛ کوشا و همکاران، ۱۳۹۹.
نابرابری اقتصادی و عدالت	در بسیار از مقالات و نظریات، مسئله برابری و عدالت اقتصادی اشاره شده است. در نظریه تعارض مارکس و نظریه آشوب و نظریه انقلاب وبر نیز به این مورد اشاره شده است. برابری و عدالت اقتصادی، تنها در شاخص‌ها مطرح نیستند، بلکه مردم باید احساس عدالت و برابری نیز داشته باشند. گاهی با وجود عدالت اقتصادی ولی به دلیل نبود احساس برابری، مردم اقدام به مشارکت منفی در امنیت داخلی کرده و دست به آشوب می‌زنند. شاخص سنجش: توزیع پارتو در اقتصاد	اقتصادی، سیاسی.	بشری و همکاران، ۱۳۹۴؛ بلی و برگس ^۲ ، ۲۰۰۲؛ مصلی‌نژاد، ۱۴۰۰، گارسیا ^۳ و همکاران، ۲۰۲۱، ویلسون ^۴ و همکاران، ۲۰۱۹؛ روشه و کیرشهایمر ^۵ ، ۱۹۳۹؛ راسل ^۶ ، ۱۹۳۸؛ وبر، ۱۹۲۰، مارکس ۱۸۴۸؛ رایت ^۷ ، ۱۹۹۷.
تورم	از دیدگاه اقتصاد، تورم به معنای روند فزاینده و نامنظم افزایش قیمت اجناس می‌باشد. در	اقتصادی	روشه و کیرشهایمر، ۱۹۳۹؛ راسل، ۱۹۳۸.

1. Duflo
2. Besley & Burgess
3. Garcia
4. Wilson
5. Rusche & Kirchheimer
6. Rusell
7. Wright

جدول شماره ۳. عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردم در امنیت داخلی استخراج‌شده از مقالات			
منابع	بعد مشارکت مردمی	توضیحات	عامل اقتصادی
نقدی و همکاران، ۱۳۹۹، آدام اسمیت، ۱۹۹۱		جامعه‌ای که دچار تورم بالا باشد، ناامیدی و ترس در مردم حاکم می‌شود. مردم در این جامعه به‌جای برنامه‌ریزی برای رشد و حفظ امنیت کشور، دست به اقدامات خودخواهانه می‌زنند و در شرایط بحرانی، مشارکت منفی (آشوب) در امنیت دارند. شاخص سنجش: نرخ تورم سالیانه	
کوشا و همکاران، ۱۳۹۹؛ عبداللهی، ۲۰۱۳، آماکالی ^۱ ، ۲۰۱۸، اوساکوه ^۲ ، ۲۰۱۳؛ اخوی، ۱۳۷۱؛ نقدی، ۱۳۹۹؛ رسولی، ۱۳۸۹، سازمان جهانی کار ^۳ ، ۲۰۲۰، وبر، ۱۹۲۰	اقتصادی، سیاسی، اجتماعی.	نرخ بیکاری یکی از شاخص‌های سلامت جامعه می‌باشد. همان‌طور که در نظریه انقلاب وبر و سایر مقالات اقتصادی اشاره شده است، زمانی که جامعه دچار نرخ بیکاری بالاتری می‌شود، احتمال انقلاب و آشوب بیشتر می‌شود. بیکاری جامعه جوانان را بیشتر از هر گروه دیگری درگیر می‌کند و موجب می‌شود که احتمال ایجاد هرج‌ومرج و آشوب توسط جوانان بیشتر شود. از جمله مطالعات انجام‌شده در این زمینه، نیجریه می‌باشد که بیکاری، جوانان کشور را دچار هرج‌ومرج و آشوب کرده بود. شاخص سنجش: نرخ بیکاری سالیانه	بیکاری و اشتغال
استوارت ^۴ ، ۲۰۰۲؛ بارتون ^۵ ، ۲۰۱۱؛ پرسون ^۶ ، ۱۹۹۴؛ حسینی	اقتصادی، نظامی، سیاسی.	منظور از شاخص توزیع درآمد، توزیع عادلانه درآمد می‌باشد. ممکن است جامعه ثروتمند باشد، اما درآمد مردم به‌صورت منظم عادلانه	توزیع درآمد و ثروت

1. Amakali
2. Osakwe
3. International Labour Organization
4. Stewart
5. Bratton
6. Persson

جدول شماره ۳. عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردم در امنیت داخلی استخراج شده از مقالات			
منابع	بعد مشارکت مردمی	توضیحات	عامل اقتصادی
اسکوئی و همکاران، ۱۳۹۷؛ استیگلز، ۲۰۱۲، کافمن ^۲ ، ۲۰۱۱، یانگ ^۳ ، ۲۰۲۳.		و مساوی تقسیم نشده باشد. معمولاً این شاخص را با ضریب جینی در اقتصاد اندازه‌گیری می‌کنند. همان‌طور که مارکس در نظریه تعارض اجتماعی خود بیان کرده است، زمانی که فاصله طبقاتی و یا ضریب جینی، افزایش یابد، احتمال انقلاب قشر کارگر زیاد می‌شود. شاخص سنجش: ضریب جینی	
لینکوم ^۴ ، ۲۰۲۱؛ آلیسبایف ^۵ ، ۲۰۲۰؛ استیگلز، ۲۰۰۲.	اقتصادی	توسعه صنعتی کشور، به‌صورت مستقیم بر روی میزان رشد اقتصادی و بیکاری اثرگذار است. هرچه کشور توسعه صنعتی بیشتری کرده باشد، احتمالاً با رشد اقتصادی بالاتر و کاهش نرخ بیکاری، مشارکت مردمی بیشتری در حفظ امنیت داخلی دارد. شاخص سنجش: میزان تولید صنعتی	توسعه صنعتی
احتشامی، ۱۳۹۵؛ اخوان کاظمی، ۱۳۹۸؛ سلمانی بی‌شک و همکاران، ۱۳۹۳.	اقتصادی	شاخص مالیات در مشارکت اقتصادی مردم در امنیت، از دو جهت قابل بررسی است. در جهت اول، شاخص میزان فرار مالیاتی نشان‌دهنده مشارکت منفی مردم در امنیت داخلی است؛ زیرا یکی از منابع اصلی درآمدی دولت مالیات می‌باشد. از جهت دیگر، میزان مالیات بر روی مشارکت مردم در حفظ امنیت اثرگذار است. مطابق سخنان امام علی ^(ع) زمانی	مالیات

1. Stiglitz
2. Kaufmann
3. Yang
4. Lincicome
5. Alphysbayev

جدول شماره ۳. عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردم در امنیت داخلی استخراج‌شده از مقالات			
منابع	بعد مشارکت مردمی	توضیحات	عامل اقتصادی
		که از مردم مالیات غیرمنصفانه دریافت شود، مردم آشوب می‌کنند و علی‌حاکم خود قیام خواهند کرد. شاخص سنجش: سهم درآمد مالیاتی از کل تولید ناخالص ملی	
الحر العاملی، ۱۴۰۹ق؛ اخوان کاظمی، ۱۳۹۸.	اقتصادی	تقویت تولید، موجب می‌شود رشد اقتصادی رقم بخورد و میزان بیکاری کاهش یابد. از همین‌رو، تولید جزو عواملی است که به‌صورت غیرمستقیم بر میزان مشارکت مردم در امنیت داخلی اثرگذار است. زمانی که بودجه تولید افزایش یابد، امکان مشارکت اقتصادی مردم برای توسعه کشور بیشتر می‌شود. شاخص سنجش: میزان رشد تولید ناخالص ملی	تقویت تولید
السنینا و لافارار، ۲۰۰۰؛ ریتزن و وولوک، ۲۰۰۰؛ نیازمند و همکاران، ۲۰۱۸.	اجتماعی	منظور از توسعه اقتصادی منطقه‌ای، میزان رشد اقتصادی مناطق مختلف کشور است. در ج.ا.ایران به‌عنوان یک کشور پهناور، نیاز است رشد اقتصادی در زمینه‌های مختلف مانند آموزش، درمان و... در تمام مناطق رقم بخورد تا امکان دسترسی همه مردم به امکانات باشد. زمانی که مناطق کم‌پرخوردار نظیر سیستان، رشد مناسبی نداشته باشند، آگاهی مردم و امکان مشارکت فعال اجتماعی-اقتصادی مردم در حفظ امنیت در این مناطق کم می‌شود. شاخص سنجش: رشد تولید ناخالص به تفکیک استان‌ها	توسعه اقتصادی منطقه‌ای

جدول شماره ۳. عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردم در امنیت داخلی استخراج شده از مقالات			
منابع	بعد مشارکت مردمی	توضیحات	عامل اقتصادی
السینا و لافارا، ۲۰۰۰؛ زینلی و همکاران، ۲۰۱۸.	اجتماعی	منظور از توسعه عادلانه، یعنی برابری شرایط استفاده از امکانات اقتصادی در مناطق مختلف کشور. رشد اقتصادی به تنهایی موجب مشارکت مثبت مردم در امنیت داخلی نمی‌شود. زمانی که مردم منطقه‌ای احساس کنند که کمتر از مردم شهرهای بزرگی همچون تهران، امکانات اقتصادی دارند، دچار ناامیدی و احساس منفی نسبت به حاکمین و دولتمردان می‌شوند. همین امر، یکی از دلایل آشوب و هرج و مرج در مناطق کم برخوردار بیان شده است. شاخص سنجش: درآمد مردم به تفکیک استان‌ها	توسعه اقتصادی عادلانه
یگانگی و همکاران، ۲۰۲۰.	اجتماعی،	همان‌طور که میزان تخصیص بودجه انتظامی یکی از عوامل اقتصادی مؤثر بر میزان مشارکت مردم در امنیت داخلی می‌باشد، میزان حمایت و تخصیص بودجه به توسعه فناوری‌های امنیتی، امکان مشارکت مردم و مخصوصاً نخبگان را در امور امنیت داخلی بیشتر می‌کند. شاخص سنجش: سهم تحقیق و توسعه در بودجه دفاعی کشور	حمایت از تحقیق و توسعه در فناوری‌های امنیتی
یونسکو، ۲۰۲۱؛ ولنت، ۲۰۱۴؛ بهرام بیات، ۱۳۹۹؛ دهان‌زاده و برنا، ۲۰۱۹.	اجتماعی، فرهنگی.	توسعه زیرساخت‌های اجتماعی از جمله آموزش و درمان -در مقالات مختلف-، یکی از المان‌های کلیدی مشارکت مردمی در امنیت داخلی بیان شده است. زمانی که امکانات	توسعه اقتصادی زیرساخت‌های اجتماعی

جدول شماره ۳. عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردم در امنیت داخلی استخراج‌شده از مقالات			
منابع	بعد مشارکت مردمی	توضیحات	عامل اقتصادی
		آموزشی بیشتری در جامعه وجود داشته باشد، نرخ مردم تحصیل‌کرده بیشتر می‌شود و درک آنها از شرایط بالاتر می‌رود. از همین جهت، مشارکت فعال‌تری در امور امنیتی خواهند داشت. شاخص سنجش: بودجه آموزش و پرورش و بهداشت	
اخوان کاظمی، ۱۳۸۹؛ نیک‌نام و همکاران، ۲۰۱۸.	اجتماعی	زمانی که مردم دسترسی راحت‌تری به منابع مالی داشته باشند، احتمال مشارکت فعال آنها در امور توسعه کشور بیشتر می‌شود. نبود دسترسی سهل به منابع مالی باعث می‌شود مردم یا از مشارکت در توسعه امتناع کنند و یا با رجوع به ربا، دچار فساد شوند و ناامنی در جامعه رخنه کند. شاخص سنجش: میزان نرخ بهره بانکی	تسهیل در دسترسی به منابع مالی
حاجی‌هاشمی و همکاران، ۱۴۰۰؛ اسفندیار و همکاران، ۱۳۹۴.	اجتماعی	داشتن اقتصادی شفاف، یکی از المان‌های مهمی است که در مقالات مختلف به آن اشاره شده است. لزوماً رشد اقتصادی و رفاه، در نظر همه مردم برداشت یکسانی ندارد. زمانی که کشور و دولت، دارای شفافیت اقتصادی نباشد، بسیار ممکن است که جامعه و مردم دچار شبهه شوند و میزان فساد و رانت افزایش یابد. در جامعه‌ای که رانت وجود داشته باشد، هم دسترسی به منابع مالی یکسان نخواهد بود و هم عدالت اقتصادی زیر سؤال خواهد رفت. شاخص سنجش: میزان فساد اقتصادی	شفافیت اقتصادی

جدول شماره ۳. عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردم در امنیت داخلی استخراج شده از مقالات			
عامل اقتصادی	توضیحات	بعد مشارکت مردمی	منابع
فقر	فقر یکی از شاخص‌های اصلی اقتصاد کلان است که میزان آن در جهان توسط بانک جهانی هر ساله اعلام می‌شود. فقر در معنای بین‌المللی، به نداشتن ثروت کافی جهت تأمین نیازهای اولیه غذا، مسکن و پوشاک اطلاق می‌شود. زمانی که مردم جامعه دچار فقر شوند و توان برطرف کردن نیازهای اولیه خود را نداشته باشند، امکان تحصیل باکیفیت از آنها گرفته می‌شود و در طبع آن مشارکت فرهنگی در تمام امور، از جمله امنیت داخلی نیز کاهش می‌یابد. شاخص سنجش: نرخ فلاکت	فرهنگی	رضایی، ۲۰۲۰؛ ملکی و سیف، ۱۳۹۴؛ انامورادو، ۲۰۱۶؛ سینگلانی ^۲ ، ۲۰۱۹؛ شهبازی، ۱۳۹۰.
سرمایه‌گذاری در ترویج فرهنگ ملی	ترویج فرهنگ ملی، منجر به تقویت امنیت ملی و داخلی می‌شود. به‌منظور ترغیب مردم به مشارکت در این نوع فعالیت، نیاز است که سرمایه‌گذاری مناسبی انجام شود تا شهروندان در کنار احساس مسئولیت ملی خود، از بعد اقتصادی نیز به انجام این‌گونه فعالیت‌ها ترغیب شوند. شاخص سنجش: میزان بودجه میراث فرهنگی	فرهنگی	ارجمند، ۲۰۱۵.
توسعه صنعت هنر و ادبیات	هنر اصیل ایرانی اسلامی، یکی از عواملی است که تقویت‌کننده ریشه وطن‌دوستی است که منجر به افزایش مشارکت در امنیت ملی و داخلی می‌شود. توسعه صنعت هنر و ادبیات، بدون پشتوانه اقتصادی دولت امکان‌پذیر	فرهنگی	عبداللهی و همکاران، ۲۰۱۷؛ اخوانی، ۱۳۹۵.

1. Enamorado
2. Cingolani

جدول شماره ۳. عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردم در امنیت داخلی استخراج‌شده از مقالات			
منابع	بعد مشارکت مردمی	توضیحات	عامل اقتصادی
		نیست. دولتمردان به‌منظور تقویت مردم به مشارکت فرهنگی در این زمینه به‌منظور تقویت امنیت داخلی، باید سرمایه‌گذاری مناسبی در این بخش داشته باشند. شاخص سنجش: سهم ادبیات و هنر از کل بودجه فرهنگی	
موقریاک، ۲۰۱۸؛ اسمیت، ۲۰۱۳.	فرهنگی	توسعه توریسم از طرفی، امکان تبادل فرهنگی و تقویت ریشه‌های فرهنگ اسلامی-ایرانی رقم خواهد زد که مشارکت بیشتر مردم در زمینه امنیت داخلی را در پی دارد. از طرف دیگر، در صورتی که صنعت توریسم به‌صورت بی‌رویه و بدون کنترل توسعه یابد، ممکن است باعث بحران بی‌هویتی فرهنگی شود و همین امر اختلال مردم در امنیت را به همراه خواهد داشت. شاخص سنجش: میزان توسعه گردشگری و توریسم	توسعه توریسم
رابینسون، ۲۰۱۲؛ اینگلهارت، ۲۰۱۵؛ بارو، ۱۹۹۶؛ شهرام نیا، ۱۳۹۳.	سیاسی	منظور از توسعه اقتصادی، میزان بالای ثروت جامعه نمی‌باشد؛ بلکه به معنای فرصت‌های رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال در جامعه است که توسط دولتمردان و سیاست‌گذاران ایجاد می‌شود. زمانی جامعه احساس کند توسعه اقتصادی در حال شکل‌گیری است، انگیزه بالاتری برای مشارکت فعال سیاسی و شرکت در انتخابات دارند. شاخص سنجش: میزان رشد اقتصادی	توسعه اقتصادی

جدول شماره ۳. عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردم در امنیت داخلی استخراج شده از مقالات			
عامل اقتصادی	توضیحات	بعد مشارکت مردمی	منابع
آموزش و آگاهی سیاسی	سرمایه‌گذاری اقتصادی برای توسعه آموزش و آگاهی سیاسی، به بالا رفتن درک جامعه و شناخت اصلاح، کمک می‌کند. زمانی که جامعه توانایی درک اهمیت مسائل سیاسی را نداشته باشد و نتواند نقش آن را در حفظ امنیت و اقتدار کشور ببیند، به احتمال کمتری مشارکت سیاسی فعال خواهد داشت. شاخص سنجش: سهم بودجه اقدامات رسانه‌ای دولت برای افزایش آگاهی	سیاسی	وربا ^۱ و همکاران، ۱۹۹۵.
هزینه و منفعت اقتصادی	طبق نظریه اولسون و نظریه اقتصاد رفتاری نیز، این عامل بر روی رفتار جمعی مردم اثرگذار است. زمانی که مردم احساس کنند عدم مشارکت در امری، موجب از دست رفتن منفعتی برای آنها می‌شود، احتمال مشارکت آنها بیشتر می‌شود. به بیان ساده‌تر، زمانی که فرد احساس کنند مشارکت او، می‌تواند هزینه و منفعتش را تحت شعاع قرار دهد، احتمال مشارکت را تغییر می‌دهد.	سیاسی، محیط زیستی	عباسی، ۱۴۰۰؛ اولسون، ۱۹۶۵؛ اولسون، ۱۹۷۱؛ تیلور، ۲۰۰۸.
تحریم‌ها و اقتصاد مقاومتی	نبود امکانات مناسب برای مشارکت محیط زیستی مردم در امنیت داخلی به‌خاطر اثر تحریم، توان مشارکتی آنها را کاهش می‌دهد. همچنین، تحریم‌های اقتصادی با آسیب زدن به توان اقتصادی مردم، باعث می‌شود که دغدغه محیط زیستی برای مردم کم‌رنگ شود.	محیط زیستی	هاتیپ اوغلو فوآ، ۲۰۲۳.
تقویت اقتصاد	اقتصاد دانش‌بنیان، می‌تواند با تقویت	محیط‌زیست	پورتر ^۳ ، ۱۹۹۵.

1. Verba
- 2 Hatipoglu
- 3 Porter

جدول شماره ۳. عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت مردم در امنیت داخلی استخراج‌شده از مقالات			
منابع	بعد مشارکت مردمی	توضیحات	عامل اقتصادی
		زیرساخت‌های به‌روز در داخل کشور، امکانات مناسبی جهت حفظ محیط‌زیست ایجاد کند و در اختیار مردم قرار دهد تا مشارکت فعال در حفظ امنیت محیط‌زیست داشته باشند. شاخص سنجش: بودجه حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان	دانش‌بنیان
دیگ‌گانگ ^۱ و همکاران، ۲۰۱۲.	محیط‌زیست	دولت و کشور می‌تواند با سرمایه‌گذاری در انرژی‌های تجدیدپذیر مانند انرژی خورشیدی و بادی، امکان تهیه این منابع را با قیمت ارزان در اختیار مردم قرار دهد. بسیاری از ساکنین روستاها می‌توانند به‌جای برق خالص از سوخت فسیلی، از طریق پنل‌های خورشیدی برق خود را تأمین کنند. شاخص سنجش: بودجه توسعه انرژی‌های پاک	توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر

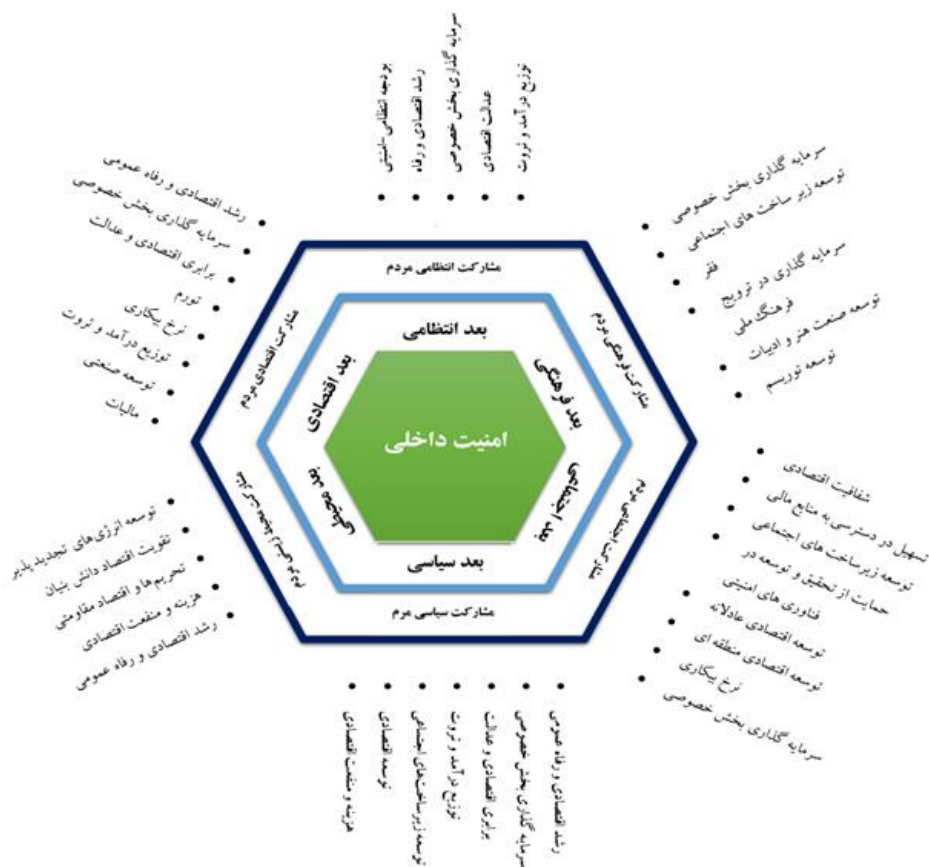
۵. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

۵-۱. سخن پایانی و نتیجه پژوهش

نظریات و مقالات مختلفی به بررسی اهمیت مسائل اقتصادی در امنیت و مشارکت مردمی در امنیت پرداخته‌اند؛ اما بررسی‌های این مقاله نشان می‌دهد ۲۶ عامل مختلف اقتصادی وجود دارد که هرکدام بر روی بعد یا ابعاد مختلف مشارکت مردم در امنیت داخلی می‌توانند اثرگذار باشند.

در شکل (۳) مدل مفهومی تأثیرگذاری این عوامل اقتصادی در هر بعد نشان داده شده

است.

شکل شماره ۳. عوامل اقتصادی مؤثر بر مشارکت داخلی در ابعاد شش گانه

دو مسئله اصلی در نتایج به دست آمده بسیار حائز اهمیت است. مسئله اول، مفهوم مشارکت مردمی در امنیت داخلی می باشد. در تحقیقات پیشین که به آنها اشاره شد، مشارکت مردم در امنیت داخلی به صورت یکپارچه تعریف و بررسی شده است. اما بر اساس نتایج به دست آمده در این تحقیق، مشارکت مردمی در امنیت داخلی، تنها شامل مسئله مشارکت در انتخابات نمی باشد. بلکه مشارکت در امنیت داخلی، ابعاد گسترده ای دارد که هر کدام از مؤلفه های مختلفی تشکیل شده اند.

مسئله به‌دست‌آمده دیگر، اثر عوامل اقتصادی مختلف بر روی مشارکت مردم در امنیت می‌باشد. در تحقیقات پیشین به یک یا چند محدود مؤثر بر روی مشارکت مردم در امنیت داخلی اشاره شده است. در تحقیق حال حاضر، با جمع‌آوری و بررسی مقالات مختلف، ۲۶ عامل اقتصادی به‌دست‌آمده است که اثر هرکدام به‌صورت جداگانه بر روی ابعاد مختلف مشارکت مردمی در امنیت داخلی بیان شده است. البته بعضی از عوامل، بر روی بیش از یک بعد اثر دارند و بعضی از عوامل مانند رشد اقتصادی، توزیع درآمد و بیکاری، تکرار بیشتری از سایر عوامل اقتصادی در مقالات داشته‌اند.

با توجه به این موضوع، در ابتدا نباید مشارکت مردمی در امنیت داخلی را به یک بعد خاص مانند مشارکت در انتخابات تقلیل داد و در ادامه، نباید تنها یک عامل اقتصادی مانند رشد اقتصادی را، برای افزایش مشارکت در نظر گرفت. سیاستمداران و دولتمردان باید به این موضوع آگاه باشند که توجه به یک عامل اقتصادی، به‌تنهایی باعث افزایش مشارکت مردمی در امنیت داخلی نخواهد شد. در نظر داشتن این عوامل در کنار هم، کمک می‌کند تا اقتدار ملی توسط مردم حفظ شود و مشارکت مردم در تمام ابعاد از جمله امنیت ملی، ارتقاء یابد.

۲-۵. پیشنهادات آتی

با توجه به محدودیت‌هایی از جمله عدم تطابق عوامل به‌دست‌آمده با وضعیت سیاسی-اجتماعی ج.ا.ایران به کمک خبرگان کشور، عدم سنجش میزان تأثیر هرکدام از عوامل به‌دست‌آمده در مشارکت و نبود امکان پایش مردمی برای عوامل به‌دست‌آمده، فرصت توسعه این پژوهش به کمک تحقیقات آتی فراهم است.

پیشنهادهای آتی به منظور ادامه تحقیق و توسعه آن، به شرح زیر می‌باشد:

- (۱) بررسی اثرگذاری هریک از عوامل اقتصادی استخراج‌شده در ج.ا.ایران به کمک خبرگان امنیتی اقتصادی به‌منظور بومی‌سازی و ترکیب عوامل به‌دست‌آمده با اقتصاد ایرانی - اسلامی؛

(۲) تبیین عوامل اقتصادی به دست آمده به منظور کشف راهکارها و سیاست گذاری برای دولتمردان و سیاست گذاران کشور تا راهکارهای اثربخش و مفیدی برای تقویت اقتدار ملی و امنیت در کشور اجرایی شود؛

(۳) با توجه به اثر عوامل اقتصادی به دست آمده در مشارکت مردمی در امنیت داخلی، پیشنهاد می شود که جهت استفاده از عوامل اقتصادی حاصل شده در حکمرانی که دغدغه اصلی تحقیق می باشد، اقدام توسعه ای صورت گیرد. به همین منظور تنظیم دستورالعمل های حکمرانی مرتبط که در چند سال اخیر با توجه به بیانات مقام معظم رهبری اهمیتی بیش از پیش پیدا کرده است، می تواند در پژوهش های آینده مورد توجه قرار گیرد و با استفاده از روش های علمی-پژوهشی، اقدامات عملی و کاربردی مناسبی برای دولت طراحی گردد.

امید است به کمک توسعه این تحقیق در پژوهش های آتی و به کمک عوامل اقتصادی به دست آمده، شاهد تقویت اقتدار ملی ج.ا.ایران در منطقه و جهان باشیم. کشوری که از توان مردمی برای حفظ امنیت داخلی برخوردار باشد، قدرت سیاسی بیشتری در تعاملات بین المللی پیدا می کند.

منابع

الف - فارسی

- احتشامی، صادق و عبدی، فائزه (۱۳۹۵). «ارتقای فرهنگ مالیاتی و تأثیر آن بر نظام مالیات»، *کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در عمران، معماری و شهرسازی*، سنگاپور، ۲۵ آذر.
- اخوانی، سعید؛ رستمی، مصطفی، و اعظم‌زاده، محمد (۱۳۹۵). «بررسی نقش هنر در ارتباط با فرهنگ، هویت و توسعه پایدار (با رویکرد نظریه فرهنگ گئورگ زیمل)»، *اولین کنفرانس ملی چشم‌انداز آینده معماری و شهرسازی با رویکرد توسعه پایدار*، ساری: مرکز تحقیقات نقش غدیر معماری و شهرسازی و دانشگاه مازندران.
- اسماعیل‌زاده امامقلی، یاسر؛ احمدی فشارکی، حسنعلی (۱۳۹۵). «داعش و امنیت ج.ا.ایران با تکیه بر مکتب کپنهاگ»، *پژوهش‌های راهبردی سیاست*، ۵ (۱۸)، ۱۲۳-۱۴۱.
- آزر، ادوارد؛ این مون، چونگ (۱۳۷۹). *امنیت ملی در جهان سوم*. تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- بای، عبدالرضا؛ موسی‌زاده، حسین؛ و خداداد، مهدی (۱۳۹۵). «نقش مشارکت مردمی در تحقق امنیت پایدار شهرهای مرزی مطالعه موردی: شهر زاهدان»، *نهمین کنگره انجمن ژئوپلیتیک ج.ا.ایران و اولین همایش انجمن جغرافیا و برنامه‌ریزی مناطق مرزی ایران*، زاهدان: انجمن ژئوپلیتیک ایران و اولین همایش انجمن جغرافیا و برنامه‌ریزی مناطق مرزی ایران.
- بوزان، باری (۱۳۷۸). *مردم، دولتها و هراس*. تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- بوزان، باری؛ ویور، الی؛ و دو ویلد، پاپ (۱۳۸۶). *چارچوبی تازه برای تحلیل امنیت*. ترجمه علیرضا طیب. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- بهرام کاظمی (۱۳۹۸). «ماهیت و الزامات امنیت اقتصادی در الگوی اسلامی و ایرانی پیشرفت»، *سیاست متعالیه*، ۷ (۲۶)، ۱۹۳-۲۲۶.
- بیات، بهرام؛ پیری، فردین (۱۳۹۹). «محیط‌شناسی نقش مشارکت مردمی در امنیت عمومی کشور»، *فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی و امنیتی*، ۹ (۳۳)، ۸۹-۱۰۸.
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با نمایندگان دوره ششم مجلس شورای اسلامی، مورخ: ۱۳۷۹/۰۳/۲۹.

- تاجیک، محسن؛ استعلاجی، علیرضا؛ و سرور، رحیم (۱۳۹۵). «بررسی میزان مشارکت مردم در امنیت محله‌های شهری (مورد مطالعه: شهر شمشک- دربندسر)»، *پژوهشنامه جغرافیای انتظامی*، ۴ (۱۵)، ۱۱۱-۱۴۲.
- جمشیدیان، هادی (۱۴۰۰). تبیین مواضع مقام معظم رهبری پیرامون امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران. تهران: پژوهشکده امنیت داخلی، پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس.
- حسینی اسکوئی، علی؛ طاهری، حمید؛ امینی، امین‌الله؛ و کیانی، مصطفی (۱۳۹۷). «بررسی تأثیر توزیع عدالت خواهانه ثروت بر مشارکت سیاسی در ایران: کاربرد مدل دومرحله‌ای ترکیبی»، *فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات رفتار حرکتی (رفتار حرکتی)*، ۱۱ (۳۲)، ۱-۲۳.
- حیدری، نصرت‌اله؛ جمشیدی، محسن (۲۰۱۶). «نقش و جایگاه سازمان‌های مردم‌نهاد در مشارکت سیاسی در دوران ریاست جمهوری خاتمی، احمدی‌نژاد و روحانی»، *فصلنامه تخصصی علوم سیاسی*، ۱۲ (۳۶)، ۱۲۵-۱۵۲.
- دهان‌زاده، برنا (۲۰۱۹). «بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر احساس امنیت اجتماعی و سلامت روان در نوجوانان اهواز»، *روانشناسی اجتماعی*، ۶ (۵۰)، ۷۳-۸۲.
- رسولی، رضا؛ صالحی، علی (۱۳۸۹). «بررسی و تبیین عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی جوانان» *دانش انتظامی*، ۱۲ (۳)، ۱۶۵-۲۰۱.
- رضایی، امید؛ احمدی، وکیل؛ مرادی، علی (۲۰۲۰). «نقش فقر اقتصادی در مشارکت اجتماعی، سیاسی و آسیب‌های اجتماعی (مورد مطالعه: محلات محروم شهر جوانرود)»، *پژوهشنامه مددکاری اجتماعی*، ۲۴ (۷)، ۳۷-۶۶.
- روزکرانس، ریچارد (۱۳۸۶). *اقتصاد و امنیت ملی: روند تکاملی، در رویکردهای جدید در مطالعات امنیتی*. ترجمه سید محمدعلی متقی‌نژاد. جلد ۱. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ره‌پیک، سیامک؛ زمانی، علی‌اکبر (۱۳۸۹). «امنیت داخلی جمهوری اسلامی ج.ا.ایران در چشم‌انداز ۱۴۰۴ ابعاد، شاخص‌ها و راه‌کارها»، *پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی*، ۳ (۳)، ۱-۳۰.
- زینلی، حنا؛ سلطانی‌فر، مظفری (۲۰۱۸). «بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی موبایلی بر توسعه مشارکت اجتماعی»، *مطالعات توسعه اجتماعی ایران*. ۱۰ (۴)، ۹۷-۱۰۸.

- سلمانی بی‌شک، محمدرضا؛ شاهرودی دولت‌آباد، امیر؛ و باستان، فرانک (۱۳۹۳). «بررسی اثرات درآمد مالیاتی و امنیت اقتصادی در ج.ا.ایران (رهیافت متقابل علیت در داده‌های سری زمانی)»، *فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی*، ۲ (۷)، ۷۳-۹۰.
- شریف‌آزاده، محمدرضا؛ حسین‌زاده بحرینی، محمدحسین (۱۳۸۲). «تأثیرپذیری سرمایه‌گذاری خصوصی در ج.ا.ایران از شاخص‌های امنیت اقتصادی (۱۳۵۸-۱۳۷۹)»، *فصلنامه نامه مفید*، ۹ (۳۸)، ۱۹۲-۱۵۹.
- شهبازی، نجف‌علی؛ صادقی عمروآبادی، بهروز؛ و عزیزموسوی، سید علیرضا (۱۳۹۰). «بررسی عوامل اقتصادی مؤثر بر امنیت اجتماعی»، *آفاق امنیت*، ۴ (۱۲)، ۱۲۵-۱۴۳.
- شهرام‌نیا، سید امیرمسعود؛ صادقی عمروآبادی، بهروز؛ و ابراهیمی، علی (۱۳۹۳). «بررسی رابطه میان مشارکت سیاسی و رفاه اقتصادی (مطالعه موردی دانشجویان، کارمندان و استادان دانشگاه اصفهان)»، *برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، ۵ (۱۹)، ۱۶۰-۲۰۰.
- شیهان، مایکل (۱۳۸۸). *امنیت بین‌الملل*. ترجمه سید جلال‌الدین دهقانی فیروزآبادی. تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- عباسی شوازی، محمدتقی؛ پناهی‌نسب، صادق؛ اسمعیل‌خانی، درنا (۱۴۰۰). «انتخاب عقلانی، کنش سیاسی و رسانه‌ها: مطالعه رابطه هزینه‌های سیاسی با مشارکت سیاسی آنلاین و آفلاین دانشجویان»، *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۲ (۳)، ۱۵۵-۱۷۶.
- عبداللهی و همکاران (۲۰۱۷). «تأثیر تجربیات فرهنگی بر امنیت اجتماعی»، *فصلنامه راهبردهای امنیتی*، ۶ (۲۳)، ۱۲۱-۱۴۲.
- عبدی، رضاعلی؛ کاشف، حمیدرضا (۱۳۹۴). «بررسی راهکارهای توسعه مشارکت مردم با ناجا در طرح ارتقای امنیت اجتماعی»، *مطالعات امنیت اجتماعی*، ۲ (۴۴)، ۳۹-۵۵.
- عزیزی، محسن؛ خضری، محمد؛ کاویانی، رضا؛ خداوردی، حسن (۱۳۹۷). «نقش راهبردی شاخص‌های امنیت اقتصادی در تقویت امنیت ملی کشور (مطالعه موردی: نقش مرزبان اقتصادی جمهوری اسلامی ایران)»، *فصلنامه آفاق امنیت*، ۱۱ (۳۹)، ۳۹-۶۶.
- فرامرزی، محمد؛ ظرافتی، امیرحسین (۱۳۹۶). «بررسی ابعاد مختلف امنیت از دیدگاه اسلام»، *فصلنامه دانش امنیتی*، ۱ (۱)، ۳۲-۵۰.
- کوشا، مهدی؛ حقیقت، محمدرضا؛ رفیعی‌نیا، فرید؛ و اکبری، مهدی (۱۳۹۹). «اقتصاد دانش‌بنیان و مشارکت سیاسی؛ مورد مطالعه: ایران»، *فصلنامه اقتصاد کلان*، ۱۲ (۳)، ۳۱-۵۶.

- ماندل، رابرت. (۱۳۷۷). *چهره متغیر امنیت ملی*. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ملکی، مجتبی؛ سیف، اله‌مراد (۱۳۹۴). «مفهوم شناسی و ارزیابی فقر اقتصادی به‌عنوان زمینه‌ساز تهدید امنیت اجتماعی در جمهوری اسلامی ایران»، *آفاق امنیت*. ۸ (۲۷)، ۶۷-۱۰۶.
- موقریاک، علی؛ قربانی، فاطمه (۲۰۱۸). «جایگاه گردشگری در امنیت ملی و روند توسعه کشورها (مطالعه موردی: کشور ایران)»، *فضای گردشگری*. ۲۶ (۷)، ۱-۲۵.
- نظری، سعید؛ رمضانیان، اکبر؛ و زارعی متین، حسن (۱۳۹۶). «ارتباط بین توسعه اقتصادی و مشارکت سیاسی در استان‌های ایران: کاربرد مدل دیتا انولیس». *فصلنامه پژوهش‌های راهبردی سیاستگذاری عمومی*. ۲ (۵)، ۱۰۹-۱۳۶.
- نقدی، یزدان؛ کاغذیان، سهیلا؛ و لشکری‌زاده؛ مریم (۱۳۹۹). «مقایسه اثرات تورم و بیکاری بر امنیت اجتماعی در ایران»، *پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی*. ۱۳ (۳)، ۱-۲۶.
- *نهج البلاغه* (۱۳۸۱). ترجمه محمد دشتی. قم: مؤسسه انتشارات حضور.
- نیازمند، علی و همکاران (۲۰۱۸). «اثرگذاری توسعه اقتصادی بر کاهش جرم و جنایت: مطالعه موردی استان‌های ایران»، *مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم اجتماعی*. ۱ (۱۱)، ۱۳۲-۱۵۲.
- نیک‌نام، سعید و همکاران (۲۰۱۸). «اثرات حقوق اقتصادی و اجتماعی بر امنیت اقتصادی در ایران»، *فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم اجتماعی*. ۹ (۲)، ۱۸۹-۲۰۸.

ب- انگلیسی

- Abdullahi, H., Abdullah, Y. Z., & Mohammed, Y. (2013). "Youth Participation, Unemployment and Poverty in a Democratic Nigeria: Towards a Policy Response for Sustainable National Security and Economic Development", *Journal of Economics and Sustainable Development*, (10), 171-182.
- Alesina, A., & La Ferrara, E. (2000). "Participation in heterogeneous communities", *The quarterly journal of economics*, 115 (3), 847-904.
- Alpysbayev, K. S., Gridneva, Y. E., Kaliakparova, G. S., Saporbayev, A. D., & Assanova, S. S. (2020). "Economic Security Management at Industrial Enterprises: a Case Study", *Journal of Security & Sustainability Issues*, 9 (4), 1165-1176.
- Amakali, S. R. (2018). *The implications of youth unemployment for national security in Namibia in the 21st century: The case of Khomas region*. Doctoral dissertation, University of Namibia.

- Apergis, N., & Payne, J. E. (2014). "Renewable Energy, Output, CO2 Emissions, and Fossil Fuel Prices in Central America: Evidence from a Error Correction Model". *Energy Economics*, (42), 132–139.
- Barro, R. J. (1996). "Democracy and Growth", *Economic Growth*, 1 (1), 1–27.
- Besley, T., & Burgess, R. (2002). "The political economy of government responsiveness: Theory and evidence from India", *The Quarterly Journal of Economics*, 117 (4), 1415-1451.
- Bratton, M., & Masunungure, E. (2011). "Popular Reactions to State Repression: Operation Murambatsvina in Zimbabwe", *African Affairs*, 110 (438), 31-46.
- Brookmeyer, R., Evans, D. A., Hebert, L., Langa, K. M., Heeringa, S. G., Plassman, B. L., & Kukull, W. A. (2011). "National estimates of the prevalence of Alzheimer's disease in the United States", *Alzheimer's & Dementia*, 7 (1), 61-73.
- Brown, C, Routon, P.W. (2016). "Military service and the civilian labor force: Time-and income-based evidence". *Armed Forces & Society*, 42 (3), 562-584
- Buzan, B. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder, CO: Lynne Rienner.
- Cingolani, L., Thomsson, K. M., & Ubfal, D. (2019). "The distributional impact of the economic crisis in the short and long run: Evidence from cross-country comparisons", *The World Bank Economic Review*, 33 (2), 385-415.
- Da Silva, E. S., Fischer, G., da Rosa, R. G., Schons, P., Teixeira, L. B. T., Hoogkamer, W., & Peyré-Tartaruga, L. A. (2018). "Gait and functionality of individuals with visual impairment who participate in sports", *Gait & posture*, (62), 355-358.
- Davies, H., Sundin, D., Robinson, S., & Jacob, E. (2021). "Does participation in extended immersive ward-based simulation improve the preparedness of undergraduate bachelor's degree nursing students to be ready for clinical practice as a registered nurse? An integrative literature review", *Journal of Clinical Nursing*, 30 (19-20), 2897-2911.
- Dikgang, J., Leiman, A., & Visser, M. (2012). "Analysis of the plastic-bag levy in South Africa", *Resources, Conservation and Recycling*, (66) 59-65.
- Duflo, E. (2012). "Women's Empowerment and Economic Development", *Journal of Economic Literature*, 50 (4), 1051–1079.
- Easterly, W., & Fischer, S. (1995). "The Soviet Economic Decline", *The World Bank Economic Review*, 9 (3), 341–371, <http://www.jstor.org/stable/3989846>.
- Easton, M., & Van Ryckeghem, D. (2012). "Reflections on community policing and citizen participation. Social Conflicts, Citizens and Policing", *Governance of Security Research Papers Series*, (6), 15-30.
- Eighmey, J. (2006). "Why do youth enlist? Identification of underlying themes", *Armed Forces & Society*, 32 (2), 307-328.
- Enamorado, T., López-Calva, L. F., Rodríguez-Castelán, C., & Winkler, H. (2016). "Income inequality and violent crime: Evidence from Mexico's drug war", *Journal of development economics*, (120), 128-143.

- Falanga, R. (2018). "Critical trends of citizen participation in policymaking. Insights from Portugal. Changing societies: legacies and challenges." *Citizenship in crisis*, (2), 295-318.
- Faraji, S., Khabazi Chaloshtri, M., Ahmadi, S. (2020). "The role of citizen participation in promoting social security and development (Case study: Herat city, Afghanistan)", *Journal of Urban Social Geography*, 7 (1), 97-124.
- Gao, Z., Wang, S., & Gu, J. (2020). "Public participation in smart-city governance: a qualitative content analysis of public comments in urban China", *Sustainability*, 12 (20), 8605.
- Garcia, A., et al. (2021). "Economic Inequality and Public Participation in Domestic Security: A Comparative Study", *Journal of Economic and Social Inequality*, 26 (3), 120-143.
- Gideon, Z., & Alouis, C. (2013). "The challenges of self-financing in local authorities the case of Zimbabwe", *International Journal of Humanities and social science*, 3 (11), 233-245.
- Giedraitytė, V., Smaliukienė, R., & Vedlūga, T. (2022). "The Impact of Citizen Participation on Public Sentiments during Crises: Comparative Study of Estonia, Latvia, and Lithuania", *Sustainability*, 14 (24), 16981.
- Gifford, B. (2005). "Combat casualties and race: What can we learn from the 2003"-2004 Iraq conflict?". *Armed Forces & Society* 31 (2), 201-225.
- Griffith, J. (2008). "Institutional Motives for Serving in the U.S. Army National Guard: Implications for Recruitment, Retention, and Readiness", *Armed Forces & Society*, 34 (2), 230-258.
- Harrison, T. M., & Sayogo, D. S. (2014). "Transparency, participation, and accountability practices in open government: A comparative study", *Government information quarterly*, 31(4), 513-525.
- Hatipoglu, E., Soytas, M. A., & Belaïd, F. (2023). "Environmental consequences of geopolitical crises: The case of economic sanctions and emissions", *Resources Policy*, (85), 104011.
- Hedlund, J., Nohrstedt, D., Morrison, T., Moore, M. L., & Bodin, Ö. (2023). "Challenges for environmental governance: policy issue interdependencies might not lead to collaboration", *Sustainability Science*, 18 (1), 219-234.
- Helliwell, J. F., Huang, H., & Wang, S. (2014). "Social Capital and Well-being in Times of Crisis", *Journal of Happiness Studies*, 15 (1), 145-162.
- Hua, R., Hou, Y., & Deng, G. (2016). "Instrumental civil rights and institutionalized participation in China: A Case Study of Protest in Wukan Village". *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, (27), 2131-2149.
- Inglehart, R., & Welzel, C. (2005). *Modernization, Cultural Change, and Democracy: The Human Development Sequence*. Cambridge University Press.

- International Labour Organization (ILO). (2020). *World Employment and Social Outlook 2020*. Trends 2020, Switzerland: International Labour Organization.
- Javadi Arjomand, M. J., Tavakolian, M., & Ghamaryan, N. (2015). "The Study of Role of Ethnic Identity in Sustained Security": Case Study of Iranian Kurdistan (Kurdish Ethnicity)", *Journal of Political International Researches*, 6 (21), 147-182.
- Kalenzig, W. (2011). "Delivering effective urban management". *UNDESA, Shanghai Manual: Guide for Sustainable Urban Development in the 21st Century*. UN.
- Kaseya, C. N., & Kihonge, E. (2016). "Factors affecting the effectiveness of public participation in county governance in Kenya: A case of Nairobi county", *International Journal of Scientific and Research Publications*, 6(10), 476-487.
- Kaufmann, D., Kraay, A., & Mastruzzi, M. (2011). *The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues*. World Bank Publications.
- Khombe, C. & Moyo, M. (2008). "The village development programme: a case study of Masendu ward of Bulilima district". In: Moyo M, Khombe C and Ndlovu L (eds) *Innovations in Rural Development: Experiences from Bulilima and Mangwe Districts of Zimbabwe*". *Bulawayo, Zimbabwe: Print Force Productions*, 100–115.
- Kirby, P., Lanyon, C., Cronin, K., & Sinclair, R. (2003). "Building a culture of participation. Involving children and young people in policy, service planning, delivery and evaluation".
- Kurebwa, J. (2015). "A review of rural local government system in Zimbabwe from 1980 to 2014", *Humanities and Social Sciences*, 20 (2), 94-108.
- Leal, D. L., & Teigen, J. M. (2018). "Military service and political participation in the United States: Institutional experience and the vote", *Electoral Studies*, (53), 99-110.
- Lerner, J. S., Gonzalez, R. M., Small, D. A., & Fischhoff, B. (2003). "Effects of fear and anger on perceived risks of terrorism: A national field experiment", *Psychological science*, 14 (2), 144-150.
- Lihua, W. U., Tianshu, M. A., Yuanchao, B. I. A. N., Sijia, L. I., & Zhaoqiang, Y. I. (2020). "Improvement of regional environmental quality: Government environmental governance and public participation", *Science of the Total Environment*, (717), 137265.
- Lincicome, S. (2021). "Manufactured Crisis:'Deindustrialization,'Free Markets, and National Security", *Cato Institute, Policy Analysis*, (907).
- Magaya, M., Marango, T., Mutongoreni, N. A., Francis, J., & Kamuzhanje, J. (2018). "Budget formulation: an insight into Zimbabwean Local Government citizen participation", *African Journal of Democracy and Governance*, 5 (4), 169-188.

- Marquardt, K. M. (2012). "Participatory security: citizen security, participation, and the inequities of citizenship in urban Peru", *Bulletin of Latin American Research*, 31 (2), 174-189.
- Marx, K., & Engels, F. (1848). *The Communist Manifesto*. Penguin Classics.
- Moynihan, D. P. (2007). "Citizen participation in budgeting: Prospects for developing countries", *Participatory budgeting*, (PP. 55-87), Washington, DC: The World Bank.
- Olson, M. (1965). *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups*. MA: Harvard University Press.
- Olson, M. (1971). "The Logic of Public Goods", *Public Finance Review*, 26 (2), 311-327.
- Olson, M. (2022). *The rise and decline of nations: Economic growth, stagflation, and social rigidities*. Yale University Press.
- Osakwe, C. (2013). "Youth, unemployment and national security in Nigeria", *International Journal of Humanities and Social Science*, 3 (21), 258-268.
- Osei-Kufuor, P., & Koomson, F. (2014). "Reducing poverty through community participation: The case of the National Poverty Reduction Program in the Dangme-West district of Ghana", *International Journal of Development and Sustainability*, 3 (8), 1611-1628.
- Osman, W. R. B. S., Abdulraheem, M. H., & Nadzir, M. M. (2017). "Research Article Factors That Influence the Citizens' Participation in E-Government Decision", *Research Journal of Applied Sciences, Engineering and Technology*, 14 (9), 341-346.
- Ostrom, E. (1990). *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*. Cambridge university press.
- Pascucci, E., & Jumbert, M. G. (2021). *Citizen Humanitarianism at European Borders*. Routledge.
- Persson, T., & Tabellini, G. (1994). "Is Inequality Harmful for Growth?", *American Economic Review*, 84 (3), 600–621.
- Porter, M. E., & van der Linde, C. (1995). "Toward a New Conception of the Environment–Competitiveness Relationship", *Journal of Economic Perspectives*, 9 (4), 97–118.
- Prasannakumar, BR. (2012). *Towards a Service Delivery Policy*. Pretoria, South Africa: Institute of Management in Government.
- Ríos, A. M., Benito, B., & Bastida, F. (2017). "Factors explaining public participation in the central government budget process", *Australian Journal of Public Administration*, 76 (1), 48-64.
- Ritzen, J., & Woolcock, M. (2000, June). "Social cohesion, public policy, and economic growth: implications for countries in transition", *In: Address prepared for the Annual Bank Conference on Development Economics (Europe)*.

- Robinson, J. A., & Acemoglu, D. (2012). *Why nations fail: The origins of power, prosperity and poverty* (pp. 45-47). London: Profile.
- Ronoh G, Mulongo, LS. & Kurgat, A. (2018). “Challenges of integrating public participation in the development system of governance for sustainable development in Kenya”, *International Journal of Economics, Commerce and Management* 6 (1), 476-491.
- Rusche, G., & Kirchheimer, O. (1939). *Punishment and Social Structure*. Columbia University Press.
- Russell, A. (1938). *Causes of Delinquency*. Harper & Brothers
- Segal, D. R., Freedman-Doan, P., Bachman, J. G., & O'Malley, P. M. (2001). “Attitudes of Entry-Level Enlisted Personnel: Pro-Military and Politically Mainstreamed”. In Peter D. Feaver and Richard H. Kohn, (Eds.) 2001. *Soldiers and Civilians: The Civil-Military Gap and American National Security*. Cambridge: MIT Press.
- Singer, P. W. (2001). “Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry and Its Ramifications for International Security”, *International Security*, 26 (3), 186–220.
- Smite, A., Rae, J., & Senior, N. (1991). “National security in classical political economy”, *Economics and National Security: A History of Their Interaction*, (23).
- Smith, M. K., & Stasi, A. (2013). “Cultural tourism and the state: Locating identity and heritage in the state's promotion of tourism in the English Lake District”, *Tourism Management* (37), 3-12.
- Stern, D. I. (2004). “The rise and fall of the environmental Kuznets curve”, *World development*, 32 (8), 1419-1439.
- Stewart, F. (2002). “Crisis Prevention: Tackling Horizontal Inequalities”, *Oxford Development Studies*, 30 (3), 245-262.
- Stiglitz, J. E. (2002). “Participation and development: Perspectives from the comprehensive development paradigm”, *Review of development economics*, 6 (2), 163-182.
- Stiglitz, J. E. (2015). “New Theoretical Perspectives on the Distribution of Income and Wealth among Individuals: Part I: The Wealth Residual”, *NBER Working Paper*, No. 21189.
- Thaler, R. H., & Sunstein, C. R. (2008). *Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth, and Happiness*. Penguin Books.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2021). *Global Education Monitoring Report*. UNESCO.
- Valente, C. (2014). “Education and civil conflict in Nepal”, *The World Bank Economic Review*, 28 (2), 354-383.
- Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1995). *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*. Harvard University Press.
- Weber, M. (1920). *Economy and Society*. University of California Press.

- Weede, E. (1983). "Military participation ratios, human capital formation and economic growth: a cross-national analysis", *Journal of Political & Military Sociology*, 11 (1), 11–19.
- Wen, Y., Zhang, X., Li, K., Sun, W., & Zheng, H. (2022). "Generalized morality and the provision of public goods: The role of social trust and public participation", *Habitat International*, (125), 102584.
- Wilson, S., et al. (2019). "The Economic Inequality and Its Implications for Public Participation in National Security: A Longitudinal Analysis", *Journal of Economic Inequality*, 18 (2), 89-112.
- Wright, E. O. (1997). "Class Counts: Comparative Studies in Class Analysis". *Cambridge University Press*.
- Wu, J., Xu, M., & Ma, Y. (2016). "Environmental assessment, Public participation and governance effectiveness: Evidence from the Chinese provinces", *Chin. Public Adm*, (9), 75-81.
- Yang, Y., & Konrath, S. (2023). "A systematic review and meta-analysis of the relationship between economic inequality and prosocial behavior". *Nature human behaviour*, 7 (11), 1899–1916.
- Yeganegi, K., Arbabi, Z., & Hussein, A. I. (2020). "The role of information technology in national security", *In: Journal of Physics: Conference Series*, 1530 (1), 012112.
- Zhang, X., Yang, Y., & Li, Y. (2023). "Does Public Participation Reduce Regional Carbon Emission?", *Atmosphere*, 14 (1), 165.
- Zhong, X., & Luo, S. (2021). "Typological analysis of public participation in environmental governance: base on comparative analysis of multiple cases", *J. Nanjing Tech Univ*, (20), 54-76.